

Bidze 2024 Revi Milye Lannen
GOUVERNMAN SESEL

Delivre par:
Minis Naadir Hassan
MINIS POUR FINANS, PLANIFIKASYON NASYONAL EK KOMERS

Dan Lasanble Nasyonal Sesel
Ile Du Port, Victoria, Mahe, Seychelles
Mardi 17 Septanm 2024

Msye Spiker

Onorab Lider Lopoziyon

Onorab Lider Zafer Gouvernman

Manm Onorab

Tou Dimoun a Lekout

Bonn apremidi,

Msye Spiker, anlinny avek lartik 154 (6) Konstitisyon e Seksyon 30 anba Public Finance Management Act 2012, ozordi mon pe donn sa Lasanble en revi lo performans bidzeter pandan sa premye 6 mwan pour lannen 2024, e prezant revizyon bidzeter pour sa lannen.

Msye Spiker, pour lannen 2024, Lasanble ti aprouv en bidze SR 10,640,628,966 e avek sa, Gouvernman ti pou fer li en sirplis fiskal primer SR 331.71 milyon roupi ouswa 1.1 poursan nou Prodwi Domestik Brit (GDP).

In annan en revi dan prozeksyon kwasans makroekonomik. Dan bidze inisyal nou ti prozekte en kwasans Prodwi Domestik Brit 3.4 poursan. Me, baze lo devlopman dan lekonomi domestik ek mondyal nou pe aprezan prevwar en kwasans Prodwi Domestik Brit reel 3.1 poursan. Lo kote kwasans nominal, sa in osi ganny revize pou vinn 3.9 poursan vizavi bidze inisyal 4.2 poursan, e sa i annan lefe direk lo previzyon taks.

Msye Spiker, Sa revizyon i swiv en previzyon pli ba dan lendistri tourizm kot larive viziter i ekspekte ogmant a en vites pli Dousman ki nou ti'n prevwar.

Nou pe ekspekte en kwasans 2 poursan pour 2024 konpare avek sa 5 poursan ki ti'n prevwar inisyalman. Rezon prensipal pour sa, i en rediksyon dan koneksyon vol pour rezyon Lerop prensipalman Larisi ek Izrael. Gouvernman pe fer diskisyon avek plizyer bann lalinny aeryen pou negosye pour ki zot deservi larout Sesel tou dilon lannen, e pa zis lo en baz sezonnal. Byento nou sipoze vwar larive Aeroflot ek lezot lalinny aeryen ki fer nou ava termin lannen avek en prozeksyon pozitiv.

Adisyonelman, sektor 'manufacturing' in ganny prewvar pou redwir par 5 pousan. Sa i an rezilta sa leksplozyon ki ti arive le 7 Desanm 2023 kot enn sa bann lakonpanyen kle dan sa sektor in ganny afekte, e sa in fer ki in annan en rediksyon dan prodiksyon bann prodwir de baz ki ganny servi dan konstriksyon.

Msye Spiker, lo kote nou performans fiskal pour sa premye sis mwan, nou'n atenn en sirplis fiskal primer SR 682 milyon ouswa 2.2 % nou GDP. Sa i bokou pli byen ki nou prozeksyon ki ti en sirplis fiskal primer SR 139 milyon ouswa 0.4% nou GDP. Sa, i vedir ki nou'n anmas plis reveni ki nou ti'n prevwar e nou'n osi depans mwens ki nou ti pe antisipe.

Avek performans pli favorab anba bann reveni 'non' taks, nou pe prevwar en ogmantasyon SR 33.8 milyon anba reveni total taks e 'non' taks, konpare avek bidze inisyal.

Msye Spiker, mon pou aprezan donn enpe plis detay lo reveni pou eksplik sa revizyon.

Konpare avek Bidze inisyal pour 2024, reveni taks in ganny revize pli ba par apepre SR 292 milyon, ki ekivalan 3.2 pousan. Sa i an rezilta en baz pli ba ki'n ganny servi dan previzyon, swivan en defisit lavalan SR 269 milyon ki ti ganny rikorde alafen lannen 2023. Sa i aköz la fason ki prozeksyon taks i ganny kalkile baze lo la valer GDP.

Revizyon pli enportan i dan VAT, ki'n redwir par SR 214 milyon, prensipalman an vi en baz pli ba e osi bokou ranboursman ki pe ganny prozekte pour sa lannen. 'Excise tax' ek 'Other tax' in osi vwar en rediskyon apepre SR53 milyon ek SR 54 milyon respektivman e sa ankor i an rezilta defisit ti ki ganny rikorde alafen 2023.

Parkont Msye Spiker, 'Business tax' in ganny revize pli o ki Bidze inisyal par SR 65 milyon. Sa i apre en performans solid ki'n ganny rikorde pandan sa premye 6 mwan, espesyalman dan sektor 'Manufacturing' ek sektor Servis Finansyel. Anplis, bann biznes kle pe prozekte en kwasans ase pozitiv pour lannen 2024,

Malgre sa rediksyon dan Bidze reveni taks pour lannen 2024, nou antisipe ki resi total kolekte - an term taks - pou pli o ki sa ki ti ganny rikorde pandan lannen 2023, par R730 milyon. Vedir, prozeksyon koleksyon taks i reste enn ki pozitiv e anliny

avek kwasans ekonomik.

Msye Spiker, anba koleksyon ‘non’ taks nou’n rikord en amelyorasyon signifikan par SR 181 milyon. Sa i akòz pandan sa premye 6 mwan 2024 serten lalinny reveni anba sa kategori in perform pli byen ler ou konpar avek bidze inisyal ki ti SR363 milyon. Prozeksyon pou sa lannen, in ganny revize pli favorab par SR 326 milyon anplis, ki prensipalman anba “dividend income” e “sale from proceed of asset”.

Lo kote bann don ki nou’n resevwar pou sa premye 6 mwan in redwir par SR 32 milyon. Msye, Spiker sa rediksyon i relye prensipalman avek retar dan lenplimantasyon diferan pti proze kominoter ki Gouvernman ti ekspekte pou ganny finanse par Governman Lenn. Sa i fer ki nou’n revwar prozeksyon sa lannen pou reflekte sa retar, kot nou pou war en rediksyon SR 17.5 milyon.

Msye Spiker, parey tou le lannen, Minister Finans i antreprann en revy performans premye 6 mwan e reviz performans bann Minister, Departman e Lazans. Sa legzersis i ganny fer pou revwar alokasyon pou serten depans ki swa dan bann proze kapital, alokasyon saler ouswa byen e servis.

Anba saler - pou sa premye 6 mwan, nou war en seving SR 57 milyon oubyen 3 pousan, konpare avek bidze inisyal ki ti SR1.7 bilyon. Sa i prensipalman relye avek retar e difikilte ki bann Minister, Departman e Lazans i kontinyelman annan dan rekritman ek mankman mendev kalifye pou ranpli pozisyon ki lib dan zot departman respektiv.

Prozeksyon saler pou sa dezyenm 6 mwan in ganny revize pli ba par SR 133 milyon rounpi. Sa i pe prankont bann seving relye avek retar dan rekritman, e osi serten re-alokasyon bidze anba lalinny byen e servis dan serten Minister, Departman e Lazans, sa ki nou apel “Virement”.

Msye Spiker, anba ‘byen e servis’, pou sa premye 6 mwan nou war depans anba sa kategori, in reste pli-zou-mwen anlinny avek bidze. Baze lo legzersis ki nou’n fer avek bann Minister, Departman e Lazans, i annan serten sipor adisyonnèl ki nou bezwen donn zot, e, sa in fer ki depans anba sa kategori in ganny ogmante par 161 milyon dan revizyon bidze 2024. Plitar mon pou donn enpe plis detay lo la.

Lo kote bann proze kapital, Msye Spiker, pou sa premye 6 mwan nou’n vwar en amelyorasyon dan pousantaz depans konpare avek performans lannen avan, sirtou dan bann proze ki ganny finanse par gouvernman. Dan sa kategori in annan

en ogmantasyon par 7 pousan konpare avek 2023. Sa i montre en amelyorasyon dan ekzekisyon proze kapital.

An linny avek progre proze ki'n ganny prevwar pour dezyenm parti lannen, total prozeksyon depans pour proze kapital in ganny revize pli ba par 3%, sirtou aköz bann proze ki ti'n planifye pou finanse par 'loan' e don eksteryer, ki pa ankor materialize.

Msye Spiker, swivan legzerzis ki'n ganny fer, nou annan serten re-alokasyon bidzeter ki bezwen ganny fer, e Gouvernman pe fer en demann pour en Bidze Siplemanter an akor avek Seksyon 154(6) nou Konstitisyon, pour en sonm SR 473,100,693.87. Sa, pe ganny finanse par en rediksyon dan depans dan bidze, pour en sonm SR 453,320,193.15.

Sa, i fer Msye Spiker, ki ozordi mon pe prezant avek sa Lasanble en ogmantasyon SR 19,780,500.72, dan bidze 2024.

Msye Spiker avek sa, mon pou pas an revi lo bann demann adisyonnèl ki Gouvernman pe demande.

Anba saler, en sonm SR 11.8 milyon ki relye avek re-alokasyon saler pour travayer an relasyon avek;

- Transfer lekòl Maritim anba Departman Lapes ki ti oparavan anba Minister Ledikasyon,
- Nouvo rekritman anba Departman Zidisyer ek Biro Statistik Sesel.
- Sa sonm pou osi kouver peyman aktyel travayer ki'n resevwar peyman 13enm mwan, anplis ki provizyon dan bidze inisyèl.

Par kont, en total SR 46 milyon anba saler bann Minister, Departman e Lazans pe ganny koupe an rezilta bann seving, e sa i fer ki anba saler i annan en "*net cut*" SR 34 milyon.

Anba kategori "*other wages*" en sonm SR 33 milyon pe ganny propoze koman "*budget cut*", sa i anlinny avek seving anba sa kategori.

Msye Spiker, dan 'Byen e Servis' en sonm SR 95.4 milyon pe ganny rekonmande pou kouver depans anplis pour sa lannen. Bann antite ki annan pli gro alokasyon anba sa kategori se;

- Departman Ladefans - en sonm SR 27.47 milyon pou kouver depans pour reparasyon bato and avyon (donier) militer,

- Minister Lapes - en sonm SR 20.4 milyon pou re-alokasyon bidze byen e servis relye avek transfer lekòl Maritim e osi depans aktyel apre ki proze “*Swio Fish*” in konplete anba Departman Lekonomi Ble,
- Lazans Transport lo Later (SLTA) pe ganny en sonm SR 8.8 milyon koman sipor adisyonel pou kontinyelman enplimant zot proze, e
- Lazans Swen Lasante (HCA) - en sonm SR 5.8 milyon - provizyon adisyonel pou kouver logmantasyon dan kou elektrisite.

Anba ‘Byen e Servis’ nou pe osi fer en rediksyon bidzeter SR 19.8 milyon dan bann diferan Minister, Departman, e lazans ki prensipalman relye avek retar dan lenplimantasyon bann program.

Msye Spiker, dan Proze Kapital, en sonm SR 329.5 milyon pe ganny rekonmande koman bidze adisyonel e en sonm SR 352.5 milyon konman ‘rediksyon bidzeter’. Sa i anvi bann proze ki pa pou konplete an 2024 e bann proze ki pa pou materyalize sa lannen. Mazorite sa bann proze pe finans par bann don e bann ‘loan’. Lazisteman in osi ganny fer pou reflekte sanzman dan to lezan ki afekte serten proze.

Msye Spiker, bann alokasyon adisyonel pli mazer pour sa revè milye lannen anba proze kapital, i enkli;

- En sonm SR 279.6 milyon ki pou al anver proze reklamasyon ki ekspekte konmanse ver lafen lannen e
- Provizyon in osi ganny mete pour en sonm SR 14.7 milyon pou finans en nouvo proze pou restabiliz later ek bann gro ros pou anpes ou minimiz okenn deboulir later dan serten landwar spesifik lo Mahe. Sa i vinn swivan en letid ki ti ganny fer pou enspekte bann teren ki ti ganny afekte swivan gro lapli le 6-7 Desanm 2023.

La mazorite rediksyon bidzeter pour proze kapital i pour bann proze ki ti ekspekte ganny finans par finansman eksteryer ki enkli;

- Konstriksyon lakaz ki pe ganny finans par gouvènmàn Larabi Saoudit. Sa i akòz zot prosesis ‘tender’ i pli long ki pour nou e
- proze pano soler lo diferan batiman gouvènmàn ki ti pou ganny finans par gouvènmàn Endyen.

An vi retar pou konmans lenplimantasyon sa bann proze, rediksyon dan zot bidze respektiv in ganny fer.

Msye Spiker, en sonm SR 2.97milyon pe ganny rekonmande koman bidze adisyonel anba ‘Net Lending’ e sa i dapre revizyon anba proze PUC.

Anba kategori sibvansyon, en sonm SR 8.3 milyon pe ganny rekonmande koman bidze adisyonel, ladan;

- SR 5 milyon pe ganny rekonmande pour SPTC, ki pou kouper depans anver sibvansyon ki gouvènmman in met an plas pou kouper fre bis pansyoner, dezabilite ek ‘workers special’.
- I osi annan en alokasyon SR 3.3 milyon anver depans operasyonel pour PETRO Sesel.

En sonm SR 25 milyon adisyonel pe ganny rekonmande anba kategori kontribisyon pour lorganizasyon enternasyonal, spesifikman alokasyon adisyonel pour Sesel anba Labank Fon Developman Lafrik.

Msye Spiker, lo kote Det Gouvènmman, a la fen Zen 2024, nou det total i; SR 18.6 bilyon ouswa 59.0 poursan GDP, konpare avek lafen 2023 kot nou det ti SR 17.5 bilyon ouswa 58.2 poursan GDP. Nou pe prozekte ki ver lafen lannen, det pou ariv SR 18.8 bilyon ouswa 60.6 poursan GDP. Sa pti logmantasyon i asosye avek nouvo pret anba diferan sipor bidzeter avek nou bann partener eksteryer. Msye Spiker, Det Gouvènmman i ankor soutenab e anlinny avek nou trazektwar det ki’n ganny agree avek IMF.

Msye Spiker baze lo performans premye 6 mwan e revizyon dan reveni e depans nou pou mentenir en sirplis fiskal 1.1 poursan nou GDP.

Nou pou donn plis detay letan nou vinn prezant bidze siplemanter.

Mersi Msye Spiker.